

OMAR KHALIDI, *Dakan Under the Sultans, 1296-1724 A Bibliography of Monographic and Periodical Literature, Wichita, Kansas USA 1987, XXIV+121 s. (Sultanların idaresinde Dekken, 1296-1724 Monografik ve Peryodik Eserlerin bir Bibliyografyası).*

Yazar, Acknowledgement-Teşekkür (s. I) kısmında kitabının tamamlanmasında, eser basılmadan önce ölen, babası Dr. Ebunasar Muhammed Halidî'nin tenkidlerinden yararlandığını belirtiyor. Onun bu projeyi sonuçlandırmasında ikinci teşvik Sultan Galib'in Dekkenî tarihine derin alâkası olmuştur. Ömer Halidî bu sayfada kendisine yardımcı olan başka şahıslara da teşekkür ediyor. Yazara göre, her nekadar yaklaşık 250 periyodik ve makale koleksiyonlarından bu konuda 1300'den fazla eser tespit edilmişse de, bu derlemenin mükemmel olduğunu iddia etmek pek doğru sayılmaz. Daha sonra II-XVII. sayfalarda eserin oluşumunda faydalanılan eserlerin *kısaltma listesi* yer almaktadır.

Yazar eserinin Introduction-Giriş (s. XVIII-XIX) kısmına, sultanların idaresindeki (1296-1724) Dekken ile ilgili konularda ilmi araştırma yapmak için bir bibliyografik kılavuz olmadığını söyleyerek başlıyor. Öte yandan yazara göre; Hindistan tarihi hakkında periyodik ve monografik eserler için genellikle faydalı bibliyografyalar mevcuttur. Ancak bunlardan hiçbiri Ortaçağ Dekken tarihi için yeterli değildir. Nitekim Dekken ile ilgili bir bibliyografyanın bulunmaması nedeniyle öğrenciler, öğretmenler, bilginler veya her hangi ilgili bir okuyucu monografik ve periyodik eserlerin çoğundan mahrum kalmaktadır. Öteki araştırma sahalarında olduğu gibi Dekken tarihi için yeterli bibliyografik eserlerin yokluğu bu konudaki araştırmaların gereksiz iki kat çalışma yapılmasıyla sonuçlanacaktır. Ömer Halidî bu boşluğu doldurmak arzusuyla bu projeyi ele almıştır. Bu bibliyografya, Dekken tarihinin bütün safhaları hakkında yazılmış makale ve kitaplar ile alâkalıdır. Makalelerin çoğu periyodik neşriyattan, hatıra kitaplarından ve öteki makale koleksiyonlarından derlenerek bu kitaba dahil edilmişlerdir. Bir kaç kayıt dışında, kitapta tespit edilen *bütün makale ve kitaplar İngilizcedir*. Monografilerin esere dahil edilme kriterine göre, hiç olmazsa kitap, Dekken üzerine bir bölüm ihtiva etmelidir. İngiltere, Hindistan, Avustralya ve Birleşik Amerika'daki üniversitelere teslim olunmuş basılmamış doktora ve bazı master tezleri de bu esere dahil edilmiştir. Kitapta zikri geçen makale ve kitapların çoğu konuyla ilgisinden emin olmak için bizzat yazar tarafından kontrol edilmiştir. Özellikle eski kitaplar için Londra'daki India Office Library ve Records'a müracaat edilmiştir. Ayrıca Hindistan'daki kütüphanelerin yanı sıra İngiltere ve Birleşik Amerika'daki kütüphaneler de taranmıştır. Öte yandan Ortaçağ Dekken tarihi hakkında basılan ve zikredilen kitap ve makalelerden *Kasım 1986 tarihine* kadar olanları esere dahil edilmiştir.

Yazar, Arrangement-Düzenleme (s. XIX-XX) kısmında eseri nasıl tertipleğini açıklıyor. Eser konulara ayrılarak düzenlenmiş ve her konu başlığı altında yazarlar alfabetik olarak verilmiştir. Yazarlardan sonra başlıklar birinci kelimeye göre bir alfabetik düzen içinde tertip edilmiştir. Hind ve İslâmî isimlerin yazımı için *EI* ve The Library of Congress'in transkripsiyonundan yararlanılmıştır.

Ömer Halidî, *Historiography of Medieval Dakan: An overview* -Ortaçağ Dekken vakanüvisliği: Genel bir bakış (s. XXI-XXIV) bölümünde, bütün Hindistan okul ve kolejlerinde Hindistan tarihi anahatlarıyla öğretilirken, ülkenin çeşitli bölgelerinin tarihine çok az önem verildiğini, Dekken gibi büyük bölgelerin bilhassa Ortaçağ devrinin araştırılması gerektiğini öne sürüyor.

Bundan sonra 13. yüzyılın sonunda Delhi sultanlarından Alâeddin Halaci'nin bölgeyi fethetmesinden 1724'e kadar kısa bir tarihçe veriliyor (s. XXI-XXII). Yazar bu tarihçeden sonra Hindistan tarihinin bu uzun ve önemli kısmının ihmal edilmesinin sebeplerinin ne olabileceğini açıklamaya çalışıyor. Netice olarak Haydarâbâd arşivlerindeki vesikalar, basılı veya yazma Farsça eserlere, Marathî, İngilizce ve Urduca eserlere dayanılarak yazılmış bir *Dekken tarihine* ihtiyaç olduğunu zikrediyor.

Ömer Halidî adı geçen bibliyografik eserini 20 başlık altında toplamıştır: History of India (Hindistan Tarihi), s. 1-2; Historians, Historiography, Sources and Archives of Dakani History (Dekken tarihinin tarihçeleri, vakanüvislik, kaynaklar ve arşivleri), s. 2-5; Introduction of Muslim Rule in the Dakan: The Bahmani Empire and Its Successor Kingdoms (Dekken'de Müslüman idaresine Giriş: Behmenî İmparatorluğu ve halefleri krallıklar [1347-1527]), s. 5-11; The Dakani Sultanates (Dekken sultanlıkları), s. 11-17; Ahmednagar (Ahmednagar [Hindistan'da Siva nehri üzerinde, aynı isimli mınukanın merkezi] s. 17-19; Bijapur (Bicâpur [Hindistan'da Bombay'da idari bir bölge ve şehir]), s. 19-24; Golkonda (Golkonda [Haydarâbâd şehrinin 8 km. batısında bulunan bir şehir ve kale]), s. 24-30; The Mughuls in the Dakan (Dekken'de Moğullar [Babürlüler]), s. 31-37; Military History (Askeri Tarih), s. 37-39; Economic Studies (İktisadî çalışmalar), s. 39-42; Foreign Relations of the Sultanates (Sultanlıkların dış münasebetleri), s. 42-44; Epigraphic Studies (Epigrafik çalışmalar), s. 44-53; Numismatics (Nümismatik), s. 53-61; Ethnic Studies (Etnik çalışmalar), s. 61-68; Education (Eğitim), s. 69-70; Arts and Crafts (Sanat ve Zanaatlar), s. 70-89; Architecture and Urbanism (Mimarî ve şehircilik), s. 89-106; Language and Literature (Dil ve Edebiyat), s. 106-116; History of Medicine (Tıp Tarihi), s. 116.

Ayrıca eserin sonuna Addendum (Ekler) kısmı eklenmiştir. Bu bölüm de yukarıdaki başlıklara uygun olarak düzenlenmiştir: History (Tarih), s. 116-118; Ethnic Studies (Etnik çalışmalar) s. 118-119; Arts and Crafts (Sanat ve Zanaatlar), s. 119-120; Architecture and Urbanism (Mimarî ve şehircilik), s. 120; Numismatics (Nümismatik) s. 121; Language and Literature (Dil ve Edebiyat), s. 121.

Geniş manasıyla Hindistan'ın güney kısmını ifade eden Dekken (Dakan) bölgesinde, eserde belirtilmemesine rağmen, Türk devletleri de yaşamıştır. Nitekim bu bölgeyi ilk fetheden Halaciler (1290-1320) ile burada hüküm süren Tuğluklular (1320-1413), Âdilşâhiler (1490-1686), Berid-şâhiler (1490-1619), Kutb-şâhiler (1518-1678) ve Babürlüler (1526-1858) Türk hânedanlarıdır. Ömer Halidî bu bibliyografik eserinde 1296-1724 tarihleri arasında Dekken bölgesini yöneten sultanlarla ilgili olarak 1433 kitap ve makale başlığı derlemiştir. Bu bakımdan Ömer Halidî'nin kitabı, Hindistan'daki Türk devletleri sahasında çalışacak araştırmacılar için muhakkak başvurulması gerekli bir eserdir.